

Uri Ferenc

AZ ÓKORI NÉPEK TÖRTÉNETÉBŐL

EGYIPTOMBAN NEHÁB MESTER ÍRNOKI IRODÁJA

Az írás, olvasás, a számtan és a mértan tudományát az egyiptomi gyerekek is az iskolában tanulták meg. Híres tanítómesterek készítették elő őket az írni, orvosi, mérnöki és más pályákra. A tanítás nagyon sok pénzbe került. Ahhoz, hogy valaki írni lehessen, öt éves korától 17 éves koráig kellett tanulnia.

Az iskolai fegyelem igen szigorú volt. Sokszor csattogott a tanulók hátán a víziló bőréből készült korbács. A rájuk maradt írások szerint: „A gyerek füle a hátán van, és mindjárt hall, amint ütés éri.”

Képzeletben látogassunk el Neháb mester hírneves iskolájába, és vegyünk részt a tanításon!

Neháb mester iskolája Théba város központjában állt, és kőből épült, akárcsak a templomok. A tanítómester azt hirdette, hogy az iskolában Thot isten van jelen, aki védi a tudományokat és a művészeteket. Az egyiptomiak szerint ő találta fel az írást, s adta az embereknek, tehát nem lenne illő, ha az iskola nem kőépület volna.

A tanterem téglalap alakú volt. Négy oszlopsor húzódott benne. A két szélső oszlopsor tartotta az alacsonyabb háztetőt, a két belső pedig a magasabbat. A két háztető között ömlött a terembe a napfény, de úgy, hogy mégis árnyékos maradt a helyiség.

Neháb mester karosszékekben ül. Körülötte a terem kőpadlóján mintegy húsz ifjú: azok a tanítványok, akik nemsokára elhagyják az iskolát, hogy írni legyenek a fáraó valamelyik hivatalában.

A tanítványok figyelmes tekintetüket a mesterre fordítják. Neháb mester pedig arról beszél, hogy az írniokok számára az írás szabályai még fontosabbak, mint bárki más számára.

„Csak akkor várhattok tiszteletet másától, ha magatok is megadjátok a kijáró tiszteletet másnak. Csak akkor követelhetitek, hogy a szolgáló meggörnyessze előttetek a hátát, ha ti is meggörnyesztitek a hátatokat előljáróitok előtt”.

Nehábnak az volt a véleménye, hogy akkor tanulja meg az ember a tudnivalókat, ha minden nap újra meg újra hallja azokat az igazságokat, amelyeket már amúgy is tud.

„Ne légy gögös tudásodra, ne légy elbizakodott amiatt, hogy tudós vagy! Ha nálad nagyobbak asztala mellett ülsz, fogadd el az ételt, amit elébed tett, és nézd azt, ami előtted van, ne bámészkodj rá szemtelen pillantással. Ne beszélj hozzá, amíg meg nem szólít! Ha akkor beszélsz, amikor kérdez, amit mondasz, kellemes lesz szívének.

Ha vezető vagy, légy türelmes: amikor hallgatod a könyörgő beszédét, ne szakítsd félbe, amíg szívét ki nem öntötte.

Ha nagygyá lettél, miután csekély voltál, vagyont szereztél, miután szűkölködtél, és tekintélyes ember lettél a városban, mely ismer téged, ne változz meg amiatt, ami veled történt. Ne légy fukar szívű kincseid miatt...”

A magyarázat befejeztével diktálásra (tollbamondásra) kerül sor. Neháb mesternek az a tanítási módszere, hogy előbb elmondja a tudnivalókat, majd ezután a szabályokat leírja a tanítványokkal. A lassan ejtett szavakat először köznapi írással kell lejegyezni, majd az így leírt szöveget délután át kell írni az ünnepélyes írásjelekkel (a hieroglifákkal).

Ha a tanuló egyszer hallja a magyarázatot, majd diktálás után nyomban leírja az egyszerűbb írással, majd figyelmesen átírja az ünnepélyes írásformában, már nagyjából meg is tanulja azt.

A tanulók ölükbe veszik az írotáblát és azt térdükhöz támasztják. A tábla fából készült: rajta gipszes iszapbevonat, felül kis mélyedés a hegyezett írónádnak. Az ünnepélyes formájú íráshoz papirusz és vágott sákszál kell, a köznapi íráshoz azonban elegendő az írónád is.

Neháb mester minden nap ezekkel a szavakkal fejezi be az oktatást:

„Ne feledjétek el, hogy írnokok lestek, s az írnok több mint bármely más mesterember!”

Így tanítottak valamikor i. e. 1500 évvel ezelőtt.

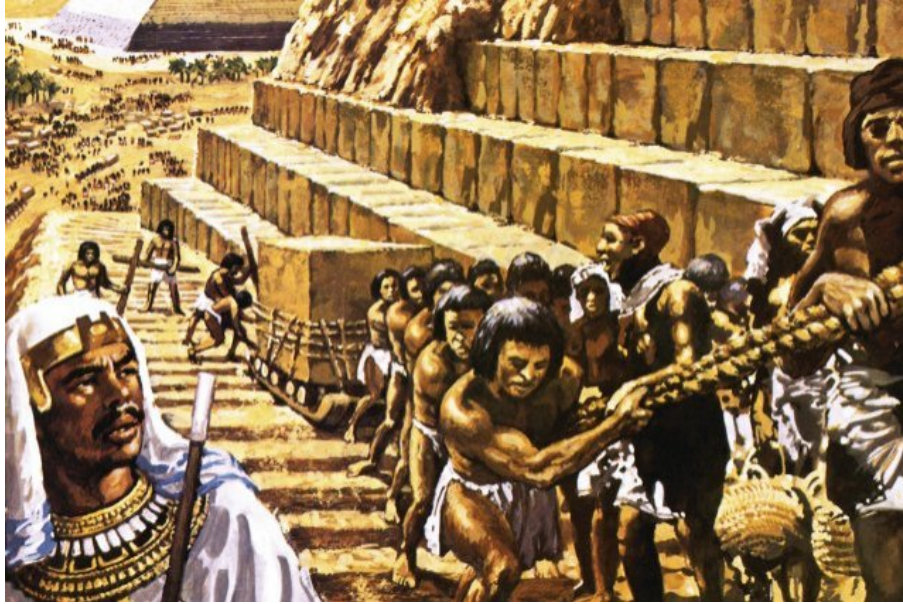
A KHEOPSZ PIRAMIS ÉPÍTÉSE

Az ókori Egyiptomban a templomokat és a fáraók sírjait kőből építették, az utóbbiakat gúla, azaz piramis alakúra. Ezek biztosították a fáraók számára a halál utáni életet. Az egyiptomiak ugyanis azt hitték, hogy a lélek visszatér az elhagyott testbe. Ezért a testet is megpróbálták tartósítani a belső szervek eltávolítása, sós fürdőbeni áztatása, majd balzsamozása útján. Az így bebalzsamozott testet – amelyet múmiának neveztek – egy koporsóba, a szarkofágba, majd a piramisba helyezték el. Az elhunyt mellé ételt-italt tettek, valamint személyes tárgyakat, családtagjainak, szolgálóinak, rabjainak és kedvenc kutyáinak szobraikat, a sírkamra falait pedig az elhunyt életéből vett események festményeivel és leírásával díszítették. Ily módon az elhunyt folytathatta életét ha nem is mint aktív résztvevő, de legalább mint szemlélő. Az egyiptomi sírok ezért valóságos múzeumai az egyiptomi művészeteknek és történelemnek. Az egyiptomi templomokat és piramisokat örök, szfinxek őrizték. Ezek oroszlántestű, emberfejű hatalmas kőszobrok voltak.

A legnagyobb piramist Kheopsz fáraó építtette i. e. 2800-ban. Ez a piramis 146,5 méter magas.

Áradás idején parasztok és rabszolgák százezrei dolgoztak rajta harminc esztendőn keresztül. Az egyiptomi piramisok nemcsak az egyiptomi építészek, szobrászok és festők tehetségéről és ügyességéről tanúskodnak, hanem a fáraó korlátlan hatalmáról is, aki egy egész népet rá tudott kényszeríteni arra, hogy neki robotoljon!

Mint ahogy leírtuk, a piramisok voltak az egyiptomi óbirodalom istenkirályainak temetkezési helyei, most pedig próbáljuk elképzelni, hogyan építhették több százezren a Kheopsz piramist több mint négyezer évvel ezelőtt...

Sok ezer félmeztelenre vetkőzött rabszolga, átlag 30°C-os hőségben, fehérek és tömpeorrú feketék fáradhatatlanul dolgoztak.

A rabszolgák naponta egyszer kaptak főtt ételt, legtöbbször répalevest, ez mellé járt még egy-egy fej vöröshagyma és fokhagyma. A hajcsárok pedig azért voltak, hogy minduntalan valahol lecsipjanak a víziló bőréből készült korbáccsal. Amennyiben valaki nem bírta a munkát, és kilehelte lelkét, ott nyomban a forró homokban temették el!

A kötömböket a Nílus folyótól vonszolták az építőhelyig. Egy-egy kötömb kb. 2,5 tonna súlyú volt, melyet fahengereken – görgőkön – kenderkötéllal húztak, néha akár 200-300-an is. Az óriási volt a hangzavar, főleg a korbácsok csattogása, a hajcsárok ordítása, az emberek jajgatása, nyögése és halálhörgése hallatszott, miközben húzták a kötömböt, amely nagyon lassan haladt...

Egyiptom népei 30 évig így dolgoztak áradás idején, és ez idő alatt odavonszoltak kétmillió és 300 ezer kötömböt...

A piramis minden oldala 230 méter hosszú lett, és beépítettek 54 300 m² területet. A piramishoz szükséges kő legnagyobb részét, a kötömböket, minden valószínűség szerint különleges emelőkészülékek segítségével rakták egymásra. Két évezreddel később Hérodotosznak* még beszámoltak a fából ácsolt emelőszerkezetekről, melyeket a kőrakás kiszögelléseire állítottak fel és szükség szerint helyeztek át egyik helyről a másikra. A piramisok építése során a kötömböket kötelek és valószínűleg faszerkezetre erősített rézkarmok segítségével emelték fel és helyezték a szükséges helyre. A piramist kb. 50 mérnök vezetésével rétegről-rétegre építették a magasba. Mérnöki mérések felhasználásával pontosan illesztették egymásra a kötömböket. Ugyanakkor titkos terveket dolgoztak ki a piramis belsejében a folyosók, a kincstár, a halotti szoba, és a szellőztető nyílások számára.

A Kheopsz piramis napjainkban

Az elmúlt négy és fél ezer év alatt a Kheopsz piramist többször is kifosztották a rablók. A szarkofág gránitkőből készült és kb. ezer kilogramot nyomott, de ezt is kifosztották a rablók és a múmia is eltűnt belőle. Nem tudni mikor kerültek be a sírkamrába, de ami érték ott volt, azt mind elvitték...

„Több ezer embernek kellett szenvednie, meghalnia, hogy kényszermunkával felépüljön a piramis, csak azért, hogy egy halott embernek (a fáraónak) örök életet biztosítsanak!”

---

*Hérodotosz (i. e. kb. 484-425) görög történetíró, a „történetírás atyja” beutazta Ázsiát és Egyiptomot, megírta Görögország történetét egészen i. e. 479-ig, különös tekintettel a perzsa háborúkra.

Forrásanyag:

C. W. Ceram: *Bogovi, grobovi i učenjaci*. Zagreb, 1948.

Világtörténet. I. Kötet, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1962, Főszerkesztő: J. P. Francev, 169.-175. Oldal

B. Drašković - I. Makek: *Istorija*. Tankönyvkiadó, Újvidék, 1985.